

Наступний етап, що його виокремлює В. Марочко – воєнний. Тут, зокрема, дослідник зосереджується на баченні ситуації в Україні очима митця і очима офіцера-окупанта Йоганна Бюше, референта сільськогосподарського управління в Іванівському гебітс-комісаріаті, який постійно відвідував Київ впродовж 1942 – 1943 років, і певний час навіть жив у місті. Автор вдається до порівняння абсолютно різних світоглядних парадигм: з одного боку щоденникові записи Олександра Довженка й архівні документи, з іншого – листи до дружини та друзів, щоденники німецького окупанта, офіцера-тиловики в українському Поліссі. Поєднуючи такі матеріали, досліднику вдається наблизитися до більшої об'єктивності у показі воєнних подій в Україні, охопити різні аспекти і явища воєнного життя. Тут зосереджено увагу передусім на викладі спостережень за українськими воєнними реаліями, звичайним життям українського населення на окупованій території.

Дослідник також порівнює ситуацію в окупованій Україні та в Україні радянській і, зокрема, стверджує, що, приміром, колгоспи залишилися і продовжували займатися виробництвом сільськогосподарської продукції, та за умов оніменення за новими нормами виробітку (с. 322), оподаткування селян мало чим відрізнялося від радянських часів (1921 – 1922 років) (с. 355), та ж система покарань практикувалася в часи Голодомору радянською владою (с. 354) тощо. Він викладає факти існування українських селян в період окупації: трудова повинність, норми виробітку, штрафи і покарання, податки.

П'ятий розділ книги концентрує увагу на «номенклатурному оточенні О. Довженка». Ця тема побіжно з'являлася і в попередніх розділах, адже уникнути її фактично неможливо. Тут безпосередньо йдеться про українських та радянських очільників, представників середньої та вищої ланки влади, з якими доводилося спілкуватися митцеві. Дослідник уважно аналізує взаємини О. Довженка з представниками номенклатури як на українському (В. Еллан-Блакитний, М. Скрипник, В. Косіор та ін.), так і на загальнодержавному рівні. Особливе місце виділено взаєминам з М. Хрущовим і Й. Сталінін. Розділ «Десятиліття спокути і болю» присвячено останньому періоду життя митця. В цей час він працював над фільмом «Мічурін» та «Процавай, Америко!». Значна частина присвячена періоду роботи О. Довженка над «Поемою про море», а точніше зануренню у тему будівництва Каховської ГЕС, осмисленню, переживанню і вболіванню з цього приводу.

Дещо псують загальне позитивне враження від книги кілька недбало оформлених підписів до фото: у деяких місцях не точно вказані прізвища акторів (с. 176, с. 177 та ін.), окремі дати (с. 472) тощо. У книзі загалом зустрічаються повтори, хоча це може бути пояснено величезним масивом матеріалу, з яким довелося працювати автору. В останньому розділі розглядається «феномен культурологічної та історіософської канонізації митця». Дослідник робить прискіпливий і скрупульозний аналіз існуючих праць і розвідок про життя видатного митця, а також розглядає О. Довженка як «історика своєї епохи». Ця точка зору відкриває, зрештою, нові перспективи вивчення його творчості і особистості. Саме на цих засадах, певним чином, і базована праця «Олександр Довженко: зачарований Десною». Не викликає сумніву актуальність саме такого вивчення і переосмислення однієї з найважливіших постатей українського мистецтва і культури ХХ ст.

Як видно, праця В. Марочка не тільки про О. Довженка. Як історик, автор виходить з позицій необхідності дати історичний зріз епохи: ті обставини і факти, що оточували митця, політичні й економічні чинники доби. В. Марочко за Р. Корогодським, дослідником творчості режисера, звертає увагу на багатогранність «міфу Довженка» (с. 521). До сьогоднішнього дня дослідникам його життя і творчості доводиться стикатися зі значною кількістю міфологічних векторів. Імовірно, основне завдання історика і науковця якраз і полягає у розвінчанні міфологічного ореолу через максимальну кількість фактів, прямих і дотичних, доказових матеріалів, які б могли скласти ґрунтовне фактологічне поле дослідження життя і творчості Олександра Довженка. Василь Марочко у своїй ґрунтовній розвідці обрав саме цей непростий і відповідальний шлях.

Лариса Наумова

100 кінодокументів з архіву українського німого кіно – в онлайн доступі

14 вересня 2021 року Голова Державної архівної служби України Анатолій Хромов на пресконференції в Укрінформі презентував онлайн-проект «Архів українського німого кіно». Арсенал такої архівної кіноплатформи складає перші 100 кінодокументів, які вже доступні для користувачів. Надалі він поповниться і загальна кількість складатиме близько 189 кінодокументів. Така подія є знаковою для Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. Пшеничного, оскільки кіноплатформа презентує аудіовізуальну спадщину України, і відтепер користувачі зможуть віднайти ілюстративний матеріал для наукових, художніх та публіцистичних творів. Також він буде корисним для сучасної документалістики, де є потреба в якісних цифрових архівних копіях для створення подальших нових творів. Проект орієнтований на дослідників різних сфер: науковців, кінематографістів, журналістів та широке коло користувачів. На презентації виступили також керівник Центру кінематографічних студій Національного університету «Кієво-Могилянська академія», головний редактор журналу «Кіно-Театр» Лариса Брюховецька, старший науковий співробітник Інституту історії України НАНУ, кандидат історичних наук Яна Примаченко. «Скарби наших архівів дозволять отримати нові знання, забезпечити свою національну пам'ять і творити нову реальність», – підкреслила перший заступник Голови Державної архівної служби України Тетяна Ємельянова.

Український фільм «Пульс» отримав нагороди на МКФ у США

З 7 по 12 вересня у Річмонді (США) пройшов міжнародний кінофестиваль Richmond International Film Festival (RIFF), де показали понад 150 фільмів із 35 країн світу. Українська спортивна драма «Пульс» (режисер Сергій Чеботаренко, оператор Юрій Король) перемогла у номінаціях «Найкращий фільм» та «Найкраща акторка» (Наталія Бабенко). Це розповідь про українську параолімпійську спортсменку Оксану Боторчук.